

ARCHIV

Psychologický ústav ČSAV, Praha 1, Purkyňova 2

Zpráva o činnosti v roce 1974

Schválena na schůzi ústavní rady dne 12.ledna 1974

Příloha A - Seznam publikační činnosti

Příloha B - Soubor anotací

I. Podíl pracoviště na plnění závěrů XIV. sjezdu KSČ, květnového pléna ÚV KSČ, dalších stranických a vládních dokumentů (usnesení vlády ČSSR č. 174) a usnesení valných shromáždění členů ČSAV.

V rámci realizace závěrů XIV. sjezdu KSČ, květnového pléna ÚV KSČ, stranických a vládních dokumentů a usnesení valných shromáždění členů ČSAV byla provedena řada opatření ve vědeckovýzkumné práci, v její kontrole a hodnocení, což se projevilo i v úspěšném plnění státního plánu základního výzkumu a v prohloubené ideové práci v Psychologickém ústavu ČSAV.

Konkrétní opatření ke splnění závažných ideově teoretických a praktických úkolů:

- kritika nemarxistických psychologických teorií - spolupráce a koordinace úkolů v oblasti kritiky buržoasní psychologie v podmínkách kapitalistického systému a rozpracování zákonitostí dialektického materialismu v psychologii (díleční úkol VIII-5-4/2 státního plánu základního výzkumu),
- zpracování zprávy ředitele Psychologického ústavu pro vědecké kolegium pedagogiky a psychologie a plnění úkolů stanovených usnesením ÚV KSČ o výchově mladé generace,
- příspěvek člena korespondenta J. Linharta k ideovým problémům vědeckotechnického rozvoje na 32. valném shromáždění ČSAV (uveřejněn v RP v květnu 1974),
- spolupráce na podkladech, které připravuje pracovní skupina představitelů psychologie a pedagogiky k materiálu "Vývoj, současný stav a úkoly společenských věd v ČSSR",
- ideologický seminář pro pracovníky PaÚ ČSAV a zástupce katedry psychologie filosofické fakulty UK k tomuto materiálu (4 referáty a několik diskusních vystoupení),
- příprava materiálu pro MV KSČ s ohledem na využití výzkumů týkajících se hlav. m. Prahy,
- uspořádání panelové diskuse o možnostech a formách aplikace psychologických poznatků v socialistické společenské praxi (za účasti pracovníků oddělení vědy ÚV KSČ a čelných odborníků z praxe,
- vypracování podkladových materiálů pro přípravu XV. sjezdu KSČ:
"Vědeckotechnický rozvoj, socialistický způsob života a otázky aktivity a tvořivosti", "Psychologické aspekty formování potřeb a životního způsobu". PaÚ ČSAV rozpracoval úkoly uložené společenským vědám usnesením předsednictva ÚV KSČ o návrhu státního plánu základního výzkumu v oboru psychologie pro 6. pětiletý plán.

II. Plnění plánu výzkumných prací a výsledky vědeckoorganizační činnosti

A) Vědeckovýzkumná činnost:

Psychologický ústav ČSAV jakožto hlavní pracoviště základního psychologického výzkumu řešil a koordinoval v r.1974 tři hlavní úkoly SPV: VIII-1-6, VIII-4-2, VIII-1-10, dále se podílel na řešení úkolu VIII-5-4. Ve výzkumech byly intenzivněji než dříve uplatňovány zásady marxistické metodologie, zejména zřetel k principu vzájemné souvislosti a k principu vývoje. Při výzkumech bylo zintenzivněno využívání nových matematických metod, moderní přístrojové techniky a počítače k řízení experimentů a k automatickému zpracování dat. Vědeckovýzkumná činnost Psychologického ústavu se opírá o teoretickou koncepci, kterou rozpracoval ve svých monografiích prof. Linhart, nejnověji ve své knize "Činnost a poznávání". Větší pozornost než v minulých letech byla věnována možnostem a metodám uplatnění získaných výzkumných výsledků v praxi (viz bod IV. této zprávy).

V roce 1974 pokračovala koordinovaná výzkumná spolupráce s ústavem AN a APN SSSR, jednak při aplikaci našich metod při výzkumu dětí moskevských a pražských škol, jednak při společném výzkumu pomocí laboratorního modelu "aktivního operátora" za přímé účasti doc.A.Krylova. Pokračovala odborná spolupráce s psychologickou fakultou Moskevské státní university (obecná a sociální psychologie), se Sociálně-psychologickou sekcí Schillerovy university v Jeně a Psychologickým ústavem Maďarské akademie věd (psychofyzilogický výzkum). Další prohloubená spolupráce s psychology zemí RVHP byla připravena na červnové koordinační poradě představitelů psychologických pracovišť těchto zemí, jejíž svolavatelem byl člen korespondent J. Linhart.

Kontrola plnění výzkumných úkolů byla konána průběžně; zejména se uskutečnila na sympoziu řešitelů hlavních úkolů VIII-1-6, VIII-1-10 a VIII-4-2, konaném v listopadu v Liblicích. V této souvislosti byla zorganizována také porada koordinátorů těch dílčích úkolů stát.plánu, které koordinuje Psychologický ústav ČSAV. Semináře umožnily zhodnotit dosažené výzkumné výsledky a přispěly k ideově-teoretickému sjednocení hledisek před závěrečnou fází výzkumu. Některé úkoly

(dalšího rozpracování modelového programu pojmového učení, tří experimentální významy) nebyly uspokojivě plněny, jednak pro dlouhodobou nemoc (dr. Jelínková, M. Špaček), jednak pro nedostatečné vybavení technické dílny pro výrobu přístrojů. Další vážnou brzdou bylo a dosud je to, že laboratorní počítač a Camac systém, které mají řídit experimentální výzkumy s lidmi, jsou umístěny odděleně od experimentálních laboratoří. Zde je nutná urychlená náprava situace. Kolektivní monografie "Morální vývoj dítěte v socialismu" není dosud zcela dokončena. Chybí stati některých externích spolupracovníků. Mají být připraveny do 15.1.1975.

Přehled nejdůležitějších výsledků výzkumné činnosti ústavu v roce 1974

- I Hlavní úkol státního plánu základního výzkumu č. VIII-1-6: Výzkum tvořivé činnosti a heuristických procesů v podmínkách socialistické společnosti. (Koordinátor J. Linhart.)

V tomto hlavním úkolu pokročilo rozpracování teoretických otázek tvořivosti na základě výzkumů řešení problému ve vztahu k modelům učení. Byly analyzovány experimentální hry typu "Domina" se zřetelem ke konstrukci heuristických programů.

- II Dílčí úkol: Výzkum řešení problému a myšlení na základě experimentálních výzkumů kognitivních her typu "Domino". Vede: J. Linhart, spolupracují: Pejša, Šťastná, Nykodým, Šebíková, Vohník, Morák, Kolářová, Polák a externí spolupracovníci.

Byla vypracována metodologická studie "Dialektická metoda v současné psychologii" a předána do tisku (UK Praha); dále studie "Vědeckotechnický rozvoj a otázky tvořivosti" (podkladový materiál pro přípravu XV. sjezdu KSČ).

- III Experimentální výzkumy s tímto zaměřením se zejména týkaly kognitivní Domino hry (1+3) a hry "Pět" (byly uskutečněny plánované experimenty, proveden rozbor a interpretace výsledků); výzkum kognitivní hry Domino-graf 5 a výzkum sociální varianty hry Domino. Výsledky uvedených výzkumů přispívají k objasnění mechanismů řešení tohoto druhu problému a ukazují na specifičnost vlivu fenoménu "so-

ciální facilitace".

Na základě výsledků výzkumu hry Domino (1+9) bylo popsáno několik druhů vnitřní reprezentace úkolové situace a z nich vyplývajících principů řešení a několik typů strategií řešení. O výsledcích těchto výzkumů byla podána zpráva na sympoziu řešitelů úkolů VIII-1-6 a VIII-4-2 stát.plánu základního výzkumu. Zprávy budou publikovány v čas.Československá psychologie 1975.

12 Dílčí úkol: Využití matematické psychologie a výpočetní techniky v psychologii

Věde S.Vohník, pracují: Vohník, Horák, Hrubý, Fuchsová, Polák a externí spolupracovníci.

Byl sestaven program simulující činnost pokusné osoby v problémové situaci ZPI; byly připraveny programy řízení experimentů počítačem TPA-1/1000 a systémem CAMAC v režimu on-line: a) pro hru (5), b) pro ZPI s aktivním operátorem, c) částečně pro Hru (1+3) (Vohník, Linhart, Horák, Hermann, Frencl, Hrubý, Polák). Byla zkonstruována aparatura pro Hru (5) a pro Hru (1+3), obě připojitelné k systému CAMAC (Polák). O řešení problematice bylo vypracováno celkem 7 referátů pro vědecká sympozia. (Linhart, Vohník, Horák, Heller a externí spolupracovníci.)

2 Hlavní úkol státního plánu základního výzkumu č. VIII-4-2:

Biologické a psychologické podmínky utváření člověka v socialistické společnosti. (Koordinátor J.Linhart.)

21 Dílčí úkol: Výzkum znakově pojmové identifikace, pojmového učení a geneze významu pomocí metody ZPI

Věde: J.Linhart, spolupracují: Lukavský, Hejthar, Vohník, Horák, Kožený, Richter, Frencl, Kolářová a externí spolupracovníci.

Byly vypracovány teoretické studie "Dějatelnost, psichičeské ostražení i geneze značení" (pro Voprosy filosofii, 1975), studie "Dialektika kategorie odrazu ve fyzice, biologii a psychologii" (spolu s členem korespondentem Vl. Novákem), (pro Filosofický časopis) studie "Evoluce lidské činnosti na úsvětní biologii a psychologii" (spolu s Vl. Novákem), studie "Social factors in cognitiv Development" (spolu s J.Kotáskovou) pro mezinárodní sociálněpsychologickou konferenci v Budapešti.

- 211 Byla provedena srovnávací studie metodou ZPI o mentálním vývoji dětí na pražských a moskevských školách. O jeho výsledcích byla podána zpráva na sympoziu řešitelů úkolů VIII-1-6 a VIII-4-2 státního plánu základního výzkumu v Liblicích v listopadu 1974. Bude publikována v časopise Československá psychologie 1975. Výsledky výzkumu přispěly k vypracování hromadné diagnostické zkoušky ZPI.
- 212 Byla provedena matematická formalizace modelu učení a řešení problému na úkolové situaci ZPI. Byl dokončen program simulace procesů ZPI pomocí samočinného počítače a pracuje se na jeho do-
laďování. (Horák, Vohník, Linhart, Rejthar)
- 213 Rozpracovávají se tři nové metody pojmového učení.
- a) Analytický experimentální výzkum sukcesivní metodou ZPI.
  - b) Výzkum simultánní varianty ZPI s trojím řešením.
  - c) Výzkum ZPI s aktivním operátorem. (Úkoly jsou prezentovány a výsledky jsou zpracováv^{vánu} pomocí počítače.)
- 22 Dílčí úkol: Výzkum učení a řešení problému bludištního typu
Vede: C. Lukavský, pracuje Lukavský a externí spolupracovníci.
Výsledky výzkumu přispěly k objasnění funkce paměti a procesů hledání ve sledované úkolové situaci. Jedním z dosažených výsledků, které byly referovány a publikovány, je vytvoření paměťové zkoušky s využitím experimentální aparatury.
- 23 Dílčí úkol: Výzkum párově asociačního učení (PAU) za různé informační úrovně
Vede: J. Linhart, pracují: Kožený, Jelínková, Slaměník, Richter.
Sociální varianta PAU. Byl vypracován projekt výzkumu a navržena úprava experimentální aparatury. Technická úprava, prováděná ve spolupráci s jiným pracovištěm, se časově velmi protáhla a proto nebyl dosud realizován plánovaný výzkum. (Slaměník.)
- 24 Dílčí úkol: a) Výzkum explorační činnosti a učení se zřetelem k signálně aktivním změnám.
Vede: J. Linhart, pracuje: Komínek, Polák.
Je vypracováván projekt výzkumu. Experimentální aparatura nebyla dosud sestavena pro nedostatek potřebných technických součástek.
- b) Ověřovací výzkum metody měření výkonové motivace (C. Lukavský).
Dílčí výsledky jsou zahrnuty ve stati, která vyšla ve sborníku re-

ferátů v šesťadvacáté konferenci o sociálních potřebách v Tbilisi (prosinec 1974).

- 25 Dílčí úkol: Výzkum psychofysiologických dějů při procesech učení, poznávání a myšlení. Výzkum je prováděn v psychologické laboratorii, která byla nově založena v r.1974; laboratoř spolupracuje s Fyzilogickým ústavem ČSAV (doc.Radil-Weiss).
Vede: Z.Bohdanecký, spolupracují: Špaček, Hrušová, Jelínková, Richter.
- 251 a) Kontinuální analýza sledu očních pohybů při řešení jednoduché úlohy. Ve spolupráci s Psychologickým ústavem Maďarské akademie věd byly provedeny srovnávací pokusy s EEG vyvolanými odpověďmi u lidí a opic zaznamenávanými současně s registrací očních pohybů (Weiss, Bohdanecký).
b) Výzkum řešení jednoduché verbální úlohy pomocí analýzy očních pohybů. Analýza očních pohybů ukazuje na tři odlišné fáze řešení problému a na algoritmus u vyřešených úloh. Hodnocení výsledků nebylo ukončeno pro dlouhodobou nemoc pracovníka (Špaček).
- 252 Byl připraven návrh výzkumu psychofysiologických procesů při učení a řešení problému (Hrušová, Bohdanecký).
- 26 Dílčí úkol: Interiorizace sociálních norem dítětem předškolního věku. Vede: J. Kotásková; M. Bičíková, A. Richter.
Byla provedena třetí fáze longitudinálního výzkumu. Výsledky první a druhé fáze byly zpracovány ve dvou referátech a předneseny na symposiích řešitelů úkolů VIII-4-2 a VIII-1-10 SPV, dále ve formě studie o kontinuitě a diskontinuitě vývoje interakcí v socializačním procesu, zaslané časopisu Čs. psychologie. Práce má význam zejména pro výchovu osobnosti a charakteru.
- 27 Dílčí úkol: Výzkum psychiky dětí od útlého věku se zřetelem k utváření a upevňování socialistické morálky.
Vede: J. Linhart a J. Kotásková, pracují: Kotásková, Bičíková a externí spolupracovníci.
Byla připravena stať "Psychologické aspekty morálního vývoje" (Kotásková, Švancara) pro kolektivní monografii Hlavní vývoj dítěte v socialismu.
- 3 Dílčí úkol státního plánu základního výzkumu č. VIII-5-4/4: Kritická analýza vlivu kapitalistického systému a buržoazní ideologie na psychologii. Vede: J. Linhart, spolupracují: J. Janoušek,

V. Bokorová, J. Fabiszová a externí spolupracovníci.
Zpracována studie o dialektické metodě v psychologii (Linhart).
Pokračovalo studium a příprava materiálů ke kritické analytické studii behaviorismu a operacionalismu (Linhart, Zuna), ke kritickému rozboru Maslowovy motiveční teorie (Bokorová) a fenomenologie v současné psychologii (Seďláková).

4 Hlavní úkol státního plánu základního výzkumu č. VIII-1-10:
Psychologické problémy soudobé civilizace a motivace lidského jednání. (Koordinátor J. Janoušek.)

41 Souborný dílčí úkol: Psychické vyrovnávání se životními podmínkami (Janoušek).

Byl připraven referát "Human motivation under the Condition of Scientific and Technological Revolution as a Particular Typ of Social Change" pro mezinárodní sociálněpsychologickou konferenci v Budapešti. Vypracována studie "Dynamika lidské motivace" pro monotematické číslo časopisu Československá psychologie 1975. Vypracována studie "Psychologické aspekty formování potřeb a životního způsobu". (Podkladový materiál pro přípravu XV. sjezdu KSČ.)

411 Dílčí úkol: Působení sociálních faktorů na motivaci lidského jednání, zvláště na utváření potřeb

Vede: V. Bokorová, spolupracuje Prašanová.

Byl proveden kritický rozbor metod ke zjišťování potřeb a sociálních faktorů působících na dynamiku potřeb, vypracován projekt vlastního výzkumu a proveden částečný předvýzkum. Byly vypracovány dvě stati s touto problematikou (Bokorová).

42 Souborný dílčí úkol: Komunikace a kooperace při společné činnosti (Janoušek).

421 Komunikace při kooperaci

Vede J. Janoušek, pracují: Janoušek, Šípek, Prašanová.

Výsledky teoretické práce i experimentálního výzkumu komunikace při společné činnosti byly zpracovány ve dvou statích pro monotematické číslo Čs. psychologie. Byl vypracován anglický referát s uvedenou tematikou pro mezinárodní sociologický kongres v Totontu. (Janoušek.) Byl vypracován přehled novějších sovětských sociálně psychologických výzkumů vztahu jedince a malé skupiny v podobě stati (Šípek.). Byl vypracován projekt

experimentálního výzkumu verbálních a neverbálních projevů při komunikaci a provedeny experimenty (Šípek, Janoušek).

422 Bílčí úkol: Utváření a změny skupinové struktury.

Vede a pracuje J.Kožený.

Úkol byl splněn. Zpráva o něm byla obhájena jako kandidátská disertační práce a přepracována do podoby stati pro časopis. Byl připraven nástin současného stavu a výhledů multidimenzionálního výzkumu malých skupin na podkladě interakčního materiálu.

5 Mimo plán:

51 Výzkum pracovně motivačních podmínek činnosti vrtačů a čerpačů národního podniku Voční zdroje. Vede a pracuje J.Kotásková. Byla vypracována zpráva o výsledcích výzkumu a charakteristiky dislokovaných osádek.

52 Spolupráce s n.p. Diagnostika, Bratislava. Pracuje J.Kožený. Provedena kritická analýza 45 testových metod spolu s návrhy na jejich revizi pro n.p. Diagnostika. Vypracována metodologická studie o metodách odhadu testové reliability pro n.p. Psychodiagnostika.

Zhodnocení vědeckého a společenského významu dosažených výzkumných výsledků uvádíme v anotacích vybraných výsledků vědecké práce Psychologického ústavu ČSAV v příloze k výroční zprávě (příloha B).

5) Ostatní vědecká a vědeckoorganizační činnost.

Psychologický ústav ČSAV se podílí na přípravě materiálu "Vývoj, současný stav a úkoly společenských věd v ČSSR".

Byla vypracována podkladová stať "Zaměření základního výzkumu v oblasti psychologie" pro prezidium ČSAV (člen korespondent J.Linhart a kol.). Člen korespondent J.Linhart se podílel na koncepci stěžejního úkolu "Harmonický psychický a fyzický rozvoj jeho sociálního prostředí a kulturního života v socialistické společnosti".

Psychologický ústav se podílel na přípravě elaborátu o úkolech a potřebách psychologické i pedagogické diagnostiky.

Psychologický ústav dále zorganizoval poradů představitelů

psychologických institucí a organizací socialistických zemí; porada přispěla k důlbě a integraci vědecké práce v oblasti psychologie v zemích NVMP.

Psychologický ústav je koordinujícím pracovištěm tří hlavních úkolů státního plánu základního výzkumu (Linhart, Janoušek).

Člen korespondent J.Linhart je předsedou vědeckého kolegia pedagogiky a psychologie ČSAV. V současné době je i vedoucím katedry psychologie filosofické fakulty UK.

III.-

IV. Uplatnění výsledků vědecké práce

Vědeckovýzkumná práce Psychologického ústavu ČSAV je zaměřena na řešení základních psychologických otázek (procesy učení, řešení problémů, rozhodování, sociální determinace a psychická regulace lidské činnosti), které mají přímý vztah k potřebám socialistické společenské a výrovní praxe. Uvádíme některá konkrétní příklady praktické aplikace dosažených vědeckovýzkumných výsledků a ověřených metod:

- Metoda ZPI je upravována jako psychologická diagnostická zkouška pro skupinovou administraci.
- Studie o aplikaci principů marxistické dialektiky v psychologii a v příbuzných oborech je přínosem pro rozvoj psychologické metodologie a bude využita při vysokoškolské výuce i při experimentálních psychologických výzkumech.
- Sborník prací o psychologii učení a myšlení je zaměřen na problematiku výchovy a výuky dětí školního věku; bude využit pracovníky školství, výchovného poradenství a v dalších úsecích socialistické výchovy a vzdělávání.
- Závěry experimentálních výzkumů i teoretických prací o učení byly rozpracovány v tzv. metodě sociálně aktivního učení, která je konkrétním přínosem pro praxi řízení socialistických organizací.
- Výsledky výzkumů o kooperaci a komunikaci byly předneseny na konferenci o systémovém inženýrství, budou publikovány v monotematickém čísle Čs. psychologie a budou využity prakticky řídicími pracovníky v oblasti výroby a organizace (vytváření nových organizačních systémů, zvyšování efektivity malých pracovních skupin).
- Sborník referátů z celostátní konference o využití moderní techniky v psychologii bude publikován ve spolupráci s Čs. vědecko-technickou společností; o automatizaci laboratorní a psychodiagnostické práce mají velký zájem psychologové z teoretických i rutinních pracovišť.

Realizace některých z těchto návrhů předpokládá jednání mezi presidiem ČSAV a vládou ČSSR.

Přehled hlavních publikací z produkce PsÚ ČSAV v r.1974 je uveden ve zvláštní příloze k této zprávě.

V. Výchova vědeckých pracovníků a spolupráce s vysokými školami

Při výchově vědeckých pracovníků uplatňuje Psychologický ústav ČSAV usnesení ÚV KSC o kádrové a personální práci. V současné době se v našem ústavě školí 4 řádní aspiranti a 3 aspiranti externí. Na vědecké přípravě při plnění plánovaných školů je zařazen 1 odborný pracovník. Na studijním pobytu v Psychologickém ústavu jsou 4 pracovníci. V roce 1974 obhájili kandidátskou disertační práci 2 pracovníci. K obhajobě v roce 1975 se připravují 3 aspiranti externí a 1 interní. Ideově politickou výchovu mladých pracovníků zajišťuje závodní organizace KSČ za pomoci stranické organizace. Členové strany a někteří nestraníci z řad odborných a vědeckých pracovníků navštěvují Večerní školu marxismu-leninismu. K odborné výchově pracovníků přispívají pravidelné odborné semináře oddělení nebo i celodávání.

Psychologický ústav ČSAV dále spolupracoval s katedrou psychologie filosofické fakulty UK, ale i s jinými vysokými školami, jako např. s katedrou pedagogiky a psychologie pedagogické fakulty UK. Někteří pracovníci katedry psychologie filosofické fakulty UK se podíleli na řešení výzkumných úkolů Psychologického ústavu a někteří pracovníci Psychologického ústavu se na druhé straně částečně věnovali pedagogické činnosti na vysokých školách, především na katedře psychologie filosofické fakulty UK. Prof. Linhart je vedoucím této katedry.

VI. Kulturně politická, ediční a vědeckopopularizační činnost

ZO SSM a ROH Psychologického ústavu uspořádaly v r.1974 tyto výroční hromadné kulturně politické akce: besedu s příjmi účastníky politických událostí v Čs. rozhlase v Únoru 1948; oslavu 26. výročí Února 1948 (ZO ROH); slavnostní shromáždění k 30.výročí SNP; besedu se svědky kontrarevolučního puče v Chile.

Po linii ROH se rozvíjela pracovní iniciativa členů ústavu. Byly uzavřeny hodnotné závazky zaměřené na zkvalitňování práce, na širší využití výsledků vědeckých výzkumů v praxi, na úsporu materiálu ap. Byla též zřízena racionalizační komise, která soustřeďovala zlepšovací návrhy a pomáhala zajišťovat jejich uplatnění.

Psychologický ústav je editorem Čs.psychologie (J.Linhart - hlavní redaktor, J.Janoušek a S.Vohník - členové redakční rady) a Bulletinu PaÚ ČSAV (Linhart, Burgetová, Janoušek, Lukavský, Špaček).

Většina členů Psychologického ústavu ČSAV pracovala ve vědeckých společnostech (Psychologická společnost, Kybernetická společnost, Čs. vědecko-technická společnost, Lékařská společnost a Socialistická akademie).

VII. Výsledky činnosti pracoviště v rozvoji iniciativy pracujících

V roce 1974 bylo v Psychologickém ústavu ČSAV uzavřeno 26 závazků, z toho 10 kolektivních. Na tomto iniciativním hnutí se podílelo 30 pracovníků (z celkového počtu 38), a jejich závazky byly uzavírány u příležitosti Únorového vítězství, Slovenského národného povstání a nejnověji (v prosinci) k 30. výročí osvobození naší vlasti. Závazky se týkaly:

- kvalitnějšího a včasného splnění vědecko-výzkumných úkolů (24 prac., splněno 7 závazků)
- neplánovaných vědecko-výzkumných úkolů (expertizy, spolupráce s jinými ústavy a podniky, společenská objednávka) (3 prac., splněny 2 závazky)
- zlepšování pracovního prostředí (tyto závazky byly velmi hodnotné vzhledem k tíživé situaci ústavu, stěhování, úpravám, a uspořily cca 40.000 Kčs) (8 pracovníků, 7 splněných závazků)
- zvyšování ideově-politické a odborné úrovně (lektorská činnost, školení, pomoc SSM) (5 pracovníků, 4 závazky)
- vědecko-popularizační činnosti (Soc. akademie, přednášky pro veřejnost aj.) (6 pracovníků, 5 splněných závazků).

VIII. Stručná perspektiva dalšího vývoje činnosti pracoviště

Psychologickému ústavu ČSAV přísluší významná úloha, kterou v oblasti základního psychologického výzkumu stanovilo usnesení předsednictva ÚV KSČ o společenských vědách. Po uzavření a syntetizování výzkumných výsledků dosažených při plnění SPV v 5. pětiletce bude činnost PaÚ ČSAV zaměřena na řešení úkolu VIII-9/1 "Rozvoj člověka, jeho sociálního prostředí, jeho psychického a kulturního života v socialistické společnosti". Psychologický ústav ČSAV se má podílet na řešení i koordinaci tohoto výzkumného úkolu a má plnit i další funkce (mezinárodní spolupráce s psychology zemí NVEP) jakožto hlavní československé pracoviště pro základní psychologický výzkum.

S vzhledem na nové úkoly a s cílem zvýšit celkovou efektivnost práce ústavu vypracovalo vedení Psychologického ústavu ČSAV koncepci nové struktury ústavu a návrh na připejení útvaru, který bude zajišťovat systematický a oboustranný převod informací mezi teorií a praxí. Zároveň bude třeba postupně dobudovat Psychologický ústav ČSAV kádrově i materiálně při racionální spolupráci s výzkumným útvarem katedry psychologie FF UK. Příslušné konkrétní návrhy byly nadřízeným orgánům již předloženy.

IX. Návrhy na řešení obecných, závažných vědeckých problémů přesahujících současné možnosti pracoviště

Psychologický ústav ČSAV doporučuje:

- prohloubení vzájemné spolupráce vědeckých pracovišť zemí RVHP ve smyslu diferenciaci společné vědecké práce, zvýšení vzájemné informovanosti a zintenzivnění vzájemných styků;
- metodologické zajištění - spolu s řešením materiálně technických podmínek - využívání současné techniky (hlavně počítačů) zejména na experimentálních pracovištích a zároveň v psychodiagnostické praxi.

Závěr

V roce 1974 se podařilo výrazně zvýšit ideové aspekty ve vědecké a odborné práci a prohloubit spojení vědeckovýzkumné činnosti PaÚ s potřebami socialistické společenské praxe. V důsledku toho stoupla teoretická závažnost i praktická aplikovatelnost badatelské činnosti ústavu v oblasti výchovy a výuky, kultury, výroby a v řízení socialistických organizací.

Dozrálé výsledky vědeckovýzkumné práce Psychologického ústavu ČSAV přispějí k objasnění zákonitostí procesu učení, řešení problému a tvořivé činnosti při působení některých vyšších regulačních mechanismů člověka, sociálně psychologických procesů vzájemného sdělování a porozumění, sociální a výkonové motivace. Přiložený přehled publikační činnosti pracovníků ústavu a konkrétní příklady praktické aplikace vědeckovýzkumných výsledků dokumentují uvedené hodnocení.

Podařilo se přes značné potíže dosáhnout pokroku ve využívání nové přístrojové techniky systému CAMAC a počítače TPA-i/1000 k řízení experimentů a automatickému zpracování výsledků výzkumu. Psychologický ústav ČSAV úspěšně spolupracoval především se sovětskými psychologickými pracovišti (Psychologickými ústavy AV a APV v Moskvě). Rozsah a kvalita jednotlivých splněných úkolů má diferencovanou povahu, i když byly splněny hlavní plánované úkoly, nepodařilo se dosáhnout některých dílčích plánovaných cílů. Tato skutečnost měla několik příčin. Jednou z nich byla okolnost, že Psychologický ústav ČSAV jako centrální psychologické pracoviště musel vypracovávat řadu závažných aktuálních úkolů nevýzkumné povahy, které při malé počtu vědeckých a odborných pracovníků (celkem 20) daleko přesáhly plánovanou časovou rezervu. Výzkumnou práci dále brzdilo sestavování výroby experimentálních aparatur a značná poruchovost počítače a systému CAMAC, jichž jsme používali pro řízení experimentů a zpracování jejich výsledků. Rovněž řízení vědeckovýzkumné práce v Psychologickém ústavu je nelehké pro nedostatek zkušených vědeckých pracovníků, pro nedostatek pomocných sil a dále proto, že pracoviště je prostorově velmi rozptýlené. Práce v tak obtížných podmínkách vyžaduje značné pracovní, politické a morální úsilí. Byla učiněna některá konkrétní opatření týkající se kontroly a hodnocení vědeckovýzkumné práce, aby byly v roce 1975 všechny plánované cíle splněny.